

مفهوم‌شناسی بیماری اعتیاد

مؤلفان

دکتر کریم حنفی‌نیری، پژوهشگر و مدرس دانشگاه زنجان

دکتر محمود کاظمی، دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه زنجان

دکتر جابر علیزاده‌گورادل، استادیار گروه روان‌شناسی دانشگاه زنجان

انتشارات «چرخ»

۱۴۰۳

Hanafi Niri, Karim	سرشناسه	حنفی نیری، کریم، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	مفهوم شناسی بیماری اعتیاد / مولفان کریم حنفی نیری، محمود کاظمی و جابر علیزاده گورادل.	
مشخصات نشر	تهران: دبیزش، ۱۴۰۳.	
مشخصات ظاهری	۱۶۶ ص.	
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۰۶۷-۹۱-۱	
یادداشت	کتابنامه: صص: ص. [۱۶۵] - ۱۶۶.	
موضوع	اعتیاد	
موضوع	Drug Addiction	
موضوع	اعتیاد- جنبه های روان شناسی	
موضوع	Drug addiction -- Psychological aspects	
موضوع	اعتیاد- عوارض و عواقب	
موضوع	Drug addiction -- Complications	
شناسه افزوده	کاظمی، محمود، ۱۳۴۶ -	
شناسه افزوده	علیزاده گورادل، جابر، ۱۳۶۶ -	
رده بندی دیویی	۳۶۲/۲۹	
رده بندی کنکره	IIV ۵۸۰۱	
شماره کتابشناسی ملی	۹۵۴۸۴۰۵	

انتشارات مجازی

- عنوان: مفهوم شناسی بیماری اعتیاد
- تألیف: دکتر کریم حنفی نیری، دکتر محمود کاظمی و دکتر جابر علیزاده گورادل
- ویراستار: مریم احمدی
- طراح جلد: دلارام پری بیگر
- ناشر: انتشارات دبیزش
- نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳
- شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۶۷-۹۱-۱
- شمارگان: ۵۰۰ نسخه
- قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان
- مرکز پخش: شرکت اطلاع رسانی و خدمات کتابداری چاپار ۸۸۸۹۹۶۸۰-۰۲۱

■ حق چاپ و نشر برای انتشارات دبیزش محفوظ است

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه.....
۱۱.....	۱. فصل اول: کلیات بیماری اعتیاد.....
۱۱.....	۱-۱. تعریف و مفهوم بیماری اعتیاد.....
۱۳.....	۲-۱. انواع بیماری اعتیاد.....
۱۳.....	۱-۱-۱. اعتیاد به مواد مخدرفی.....
۱۳.....	۲-۱-۱. اعتیاد رفتاری.....
۱۴.....	۳-۱. تفاوت عادت با اعتیاد.....
۱۷.....	۴-۱. معتاد کیست؟.....
۱۷.....	۵-۱. مروری بر برخی از تعاریف مهم.....
۲۱.....	۲. فصل دوم: ویژگی‌های بیماری اعتیاد.....
۲۱.....	۱-۲. بیماری بودن.....
۲۱.....	۲-۲. مساله اخلاقی نبودن.....
۲۲.....	۳-۲. مزمن بودن.....
۲۲.....	۴-۲. پیشرونده بودن.....
۲۳.....	۵-۲. لاعلاج بودن.....
۲۴.....	۶-۲. کشنده بودن.....
۲۴.....	۷-۲. ماهیت منحصر بودن.....
۲۴.....	۸-۲. داشتن وسوسه و اجبار عمل به آن.....
۲۵.....	۹-۲. ضعف سلامت عقل.....
۲۶.....	۱۰-۲. وجود انکار شدید.....
۲۸.....	۱۱-۲. زندگی غیرقابل کنترل و اداره.....
۲۸.....	۱۲-۲. بهانه‌ها و دست‌آویزها.....
۲۹.....	۱۳-۲. افکار بجران‌زا.....
۲۹.....	۱۴-۲. نواقص شخصیتی.....
۳۰.....	۱۵-۲. ضعف‌ها و کمبودهای اخلاقی.....
۳۱.....	۱۶-۲. خودمحموری و خودخواهی.....
۳۲.....	۱۷-۲. خودبزرگ‌بینی.....
۳۳.....	۱۸-۲. مقاوم شدن بدن.....

۳۳	۱۹-۲. پدیده وبار
۳۳	۲۰-۲. پدیده خماری
۳۴	۲۱-۲. عجز و ناتوانی
۳۴	۲۲-۲. احساس قربانی شدن
۳۵	۲۳-۲. افکار متضادگونه
۳۷	۳. فصل سوم: ابعاد بیماری اعتیاد
۳۷	۱-۳. ابعاد درونی
۴۰	۲-۳. ابعاد بیرونی
۴۵	۴. فصل چهارم: علایم و عوارض بیماری اعتیاد
۴۵	۱-۴. علایم بیماری اعتیاد
۴۶	۲-۴. عوارض اعتیاد
۴۸	۳-۴. پیامدهای بیماری اعتیاد
۵۱	۵. فصل پنجم: مغز و اعتیاد
۵۱	۱-۵. مغز و اعتیاد
۵۳	۲-۵. تأثیر موادمخدر بر مغز
۵۴	۳-۵. موادمخدر چگونه در مغز عمل می کنند؟
۵۴	۴-۵. مواد مخدر برای ایجاد لذت چگونه بر مغز اثر می گذارند؟
۵۴	۵-۵. تحریک مدارهای احساس لذت در مغز چگونه به ما می آموزد مصرف مواد اعتیادآور را را ادامه دهیم؟
۵۵	۶-۵. چرا اثر اعتیادآور موادمخدر از عوامل لذت آور طبیعی بیشتر است؟
۵۵	۷-۵. مصرف مداوم موادمخدر چه اثری بر مغز می گذارد؟
۵۵	۸-۵. مصرف موادمخدر چگونه در درازمدت بر مسیرهای مغزی اثر می گذارد؟
۵۶	۹-۵. سوء مصرف موادمخدر چه تغییرات دیگری در مغز ایجاد می کند؟
۵۶	۱۰-۵. اثر موادمخدر بر روی سیستم پاداش
۵۸	۱۱-۵. اثر موادمخدر بر دستگاه عصبی مرکزی
۶۱	۶. فصل ششم: معرفی انواع موادمخدر و نشانه های آن
۶۴	۱-۶. سیگار (نیکوتین)
۶۵	۲-۶. قلیان
۶۶	۳-۶. تریاک
۶۸	۴-۶. مرفین
۶۹	۵-۶. کامین
۷۰	۶-۶. کدئین
۷۱	۷-۶. حشیش
۷۳	۸-۶. ماری جوانا
۷۵	۹-۶. گل
۷۶	۱۰-۶. کمی کال
۷۷	۱۱-۶. مشروبات الکلی

۷۸	۱۲-۶. شیشه (متامفتامین).....
۸۰	۱۳-۶. هروئین.....
۸۱	۱۴-۶. کوکائین.....
۸۲	۱۵-۶. ال.اس.دی.....
۸۳	۱۶-۶. کراک.....
۸۴	۱۷-۶. قرص های آکس (اکستاسی).....
۸۶	۱۸-۶. آمفتامین.....
۸۷	۱۹-۶. مواد استنشاقی.....
۸۹	۲۰-۶. قرص ریتالین (متیل فندیت).....
۹۰	۲۱-۶. قرص ترامادول.....
۹۱	۲۲-۶. داروهای ضد اضطراب.....
۹۳	۲۳-۶. متادون.....
۹۴	۲۴-۶. نورجیزک.....
۹۵	۲۵-۶. فلاکا.....
۹۷	۷. فصل هفتم: سبب شناسی و نظریه های اعتیاد.....
۹۸	۱-۷. سبب شناسی بیماری اعتیاد.....
۱۰۴	۲-۷. نظریه های تبیین بیماری اعتیاد.....
۱۲۳	۸. فصل هشتم: مقدمه ای بر درمان و بهبودی.....
۱۲۴	۱-۸. انواع درمان.....
۱۲۵	۱-۱-۸. روش سم زدایی فوق سریع.....
۱۲۶	۲-۱-۸. روش ماتریکس.....
۱۲۸	۳-۱-۸. سم زدایی در کمپ های ترک اعتیاد.....
۱۲۹	۴-۱-۸. درمان دارویی.....
۱۲۹	۵-۱-۸. کنگره ۶۰.....
۱۳۰	۶-۱-۸. مسیر بهبودی.....
۱۳۳	۹. فصل نهم: راهنمای پژوهشگران در مطالعه اعتیاد.....
۱۳۳	۱-۹. انتخاب جامعه هدف.....
۱۳۴	۲-۹. انتخاب روش پژوهش.....
۱۳۵	۳-۹. زمان مصاحبه.....
۱۳۷	۴-۹. فرایند مصاحبه.....
۱۳۸	۵-۹. رعایت اصل گمنامی.....
۱۳۹	۶-۹. پرهیز از توضیح و تفسیر.....
۱۳۹	۷-۹. پرهیز از نصیحت و ارشاد.....
۱۴۰	۸-۹. پرهیز از ارجاع و استناددهی.....
۱۴۰	۹-۹. پرهیز از صحبت بدون اجازه.....
۱۴۱	۱۰. فصل دهم: راهنمای خانواده در شناخت بیماری اعتیاد.....

۱۴۱	۱-۱۰. تلقی بیمار بودن معتاد.....
۱۴۲	۲-۱۰. پیشگیری و نه درمان.....
۱۴۳	۳-۱۰. توجه به تمامی علت‌های اعتیاد.....
۱۴۴	۴-۱۰. کمک به مدیریت زندگی.....
۱۴۵	۵-۱۰. رفع افکار بحران‌زا.....
۱۴۶	۶-۱۰. ترس.....
۱۴۷	۷-۱۰. یکبار زیاد و هزار بار کافی نیست.....
۱۴۷	۸-۱۰. نصیحت و ارشاد.....
۱۴۸	۹-۱۰. به گذشته افراد برنگردید.....
۱۴۹	۱۰-۱۰. عدم دخالت در روند بهبودی.....
۱۴۹	۱۱-۱۰. تشویق به شرکت در جلسات گروه درمانی.....
۱۵۰	۱۲-۱۰. پرهیز از کنترل.....
۱۵۰	۱۲-۱۰. برخورد منطقی با خواسته‌ها.....
۱۵۱	۱۳-۱۰. پرهیز از باج دادن.....
۱۵۲	۱۴-۱۰. شرکت در جلسات خانواده.....
۱۵۲	۱۵-۱۰. نقش خانواده در بهبودی متاهان.....
۱۵۵	۱۶-۱۰. رفتارهای اشتباه خانواده با معتادان.....
۱۵۹	۱۱. فصل یازدهم: معرفی انجمن‌های گمنام اعتیاد.....
۱۵۹	۱-۱۱. اهداف انجمن‌ها.....
۱۶۰	۲-۱۱. فرضیه‌های انجمن‌های گمنام.....
۱۶۱	۳-۱۱. انواع انجمن‌های گمنام.....
۱۶۵	فهرست منابع.....

مقدمه

اعتیاد به مواد مخدر یا رفتارهای مضر، یک بیماری مزمن و پیش‌رونده و خطرناک است که با عدم کنترل بر رفتار و افکار، افزایش تحمل نسبت به هر نوع موادمخدر، انکار وجود مشکل، از دست دادن عقلانیت در مصرف و سعی برای قطع مصرف با عوارض جسمانی و روانی همراه است. اعتیاد باعث تغییرات شدید در عملکرد مغز و سیستم‌های بدنی می‌شود و تأثیرات مخرب زیادی بر روی زندگی فرد مبتلا و جامعه دارد.

تأثیرات و پیامدهای ناشی از مصرف موادمخدر در بلندمدت می‌تواند شامل مواردی چون: ۱. بروز خسارت‌های جسمی، روانی و روحی برای فرد مبتلا؛ ۲. به‌وجود آمدن مشکلات اجتماعی و خانوادگی؛ ۳. افزایش خطر ابتلا به بیماری‌های خطرناک و گاه غیرقابل درمان مانند HIV و هپاتیت؛ ۴. افزایش احتمال انجام رفتارهای خلاف قانون برای تأمین هزینه مواد؛ ۵. کاهش عملکرد تحصیلی و شغلی؛ ۶. مشکلات شدید مالی و اقتصادی و وابستگی به نفیس و عدم رضایت از زندگی و موارد مشابه، باشد.

توجه به موضوع بیماری اعتیاد و ابعاد آن از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا بیماری اعتیاد یک مساله جامعه‌شناختی، روان‌شناختی و بهداشت عمومی است که تأثیرات گسترده‌ای بر فرد و جامعه دارد. این پدیده می‌تواند به مشکلات جسمی، روانی، اجتماعی، اقتصادی و حتی جرم منجر شود. شناخت صحیح درباره بیماری اعتیاد اهمیت بسیاری برای گروه‌های مختلف اجتماعی اعم از: پژوهشگران، مدیران، خانواده‌ها، اساتید دانشگاه، مربیان و معلمان، دانشجویان و سایر افراد دارد، زیرا به کمک شناخت دقیق این بیماری، افراد و جامعه قادر خواهند بود بهترین راه‌حل‌ها برای پیشگیری، تشخیص و درمان اعتیاد را پیاده کنند. با شناخت علائم، عوامل خطرزا، روندها و تأثیرات اعتیاد، افراد می‌توانند بهترین تصمیمات را بگیرند و به افراد مبتلا به این بیماری

کمک کنند. همچنین، شناخت بیشتر از اعتیاد می‌تواند به پایش بهتر درمان‌ها، ارتقای سطح سلامت جامعه و کاهش تأثیرات منفی این مشکل کمک کند.

این کتاب حاصل سال‌ها تجربه و مطالعه و پژوهش و تدریس مولفان در حوزه اعتیاد می‌باشد که در ۱۱ فصل تدوین و در اختیار علاقمندان قرار داده می‌شود. هدف از تالیف این مجموعه کمک به درک صحیح و درست علاقمندان این موضوع نسبت به پدیده و بیماری اعتیاد می‌باشد. همچنین این کتاب می‌تواند به‌عنوان منبع درسی برای برخی از رشته‌های دانشگاهی که این موضوع را در سرفصل‌های درسی خود دارند، باشد.

مولفان فرض می‌دانند که از زحمات ارزشمند استاد بزرگوار آقای **ابوالفضل هاشمی**، مدیر فهم و دلسوز انتشارات دبیرش که انتشار این کتاب را پذیرفتند تشکر و قدردانی نمایند. همچنین از دانشجویمان عزیزمان خانم **فاطمه سلمانی** و خانم **زهرا اسم‌خانی**، دانشجویمان رشته روان‌شناسی دانشگاه زنجان که در تهیه برخی از منابع و همچنین نمونه‌خوانی این کتاب کمک حال مولفان بودند نیز صمیمانه تشکر می‌کنیم و برای ایشان آینده‌ای درخشان آرزو داریم. از سرکار خانم **مریم احمدی** مدیرعامل محترم «موسسه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی مهرافزون» که در ویراستاری کتاب و همچنین ارائه برخی از مستندهای علمی مولفان را یاری نمودند، نهایت تشکر را داریم.